

Ашихміна Наталія 

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувачка кафедри вокально-хорової підготовки,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»,

м. Одеса, Україна

ashihmina_n-81@ukr.net

Дашковський В'ячеслав Якович 

кандидат педагогічних наук,
професор кафедри спеціального фортепіано,
Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової,

м. Одеса, Україна

v.dashkovskiy@gmail.com

ПРОФЕСІЙНО-ТВОРЧИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В УМОВАХ КОНЦЕРТНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті представлена характеристика концертно-виконавської діяльності з позиції важливої умови професійно-творчого розвитку майбутніх бакалаврів музичного мистецтва. Авторами наголошено, що в умовах публічних виступів студенти отримують можливість проявити свій художньо-творчий потенціал, що сприяє формуванню виконавської компетентності, вихованню сценічної витримки, розвитку творчої уяви та емоційності. Зроблено висновок про те, що психологічна підготовка до виступів, воля, саморегуляція та самоконтроль є необхідними складовими ефективної концертно-виконавської діяльності.

Ключові слова: майбутні бакалаври музичного мистецтва, професійно-

творчий розвиток, концертно-виконавська діяльність.

Annotation. *The article presents a characterization of concert and performance activities as an essential condition for the professional and creative development of prospective musical art bachelors. The authors emphasize that in the context of public performances, students are given the opportunity to express their artistic and creative potential, which contributes to the formation of performance competence, the cultivation of stage endurance, and the development of creative imagination and emotionality. The conclusion is drawn that psychological preparation for performances, willpower, self-regulation, and self-control are necessary components of effective concert and performance activities.*

Key words: *prospective musical art bachelors, professional and creative development, concert and performance activities.*

Вступ. У сучасному розвитку суспільства, поряд із актуалізацією культурних, духовно-моральних проблем, питання формування творчої особистості займають пріоритетне місце в науково-педагогічній теорії та освітній практиці.

Нині актуальною є проблема формування творчо активної особистості, здатної самостійно робити вибір, ставити й реалізовувати цілі, що виходять за межі стандартних вимог, а також аналізувати свою діяльність. Така особистість готова не тільки до постійних змін, але й до прийняття цих змін як можливості задоволення потреби у вирішенні творчих завдань.

Сучасна мистецька педагогіка стикається з необхідністю створення сприятливих умов для професійно-творчого розвитку майбутніх бакалаврів музичного мистецтва з креативним мисленням та здатністю до інноваційної діяльності. Мова йде про розширення можливостей для творчого самовираження через мистецтво, зокрема через залучення студентів до концертно-виконавської діяльності.

Аналіз досліджень. Основи проблеми творчого розвитку особистості можна простежити в екзистенційно-гуманістичних поглядах М. Камю [5] та

Ж. Сартра [8], які підкреслюють унікальність кожної людини та її внутрішню потребу в особистісному зростанні та самореалізації. Ідеї щодо значення творчого самовираження також розглядаються у гуманістичній психології, наприклад, А. Маслоу [6], К. Роджерс [7] та в педагогіці, наприклад, І. Бех [1], І. Зязюн [2] та ін. Творчий розвиток досліджується з позиції «мета-потреби» – духовної цінності найвищого рівня, актуалізація якої сприяє трансляції особистісної професійної установки та дозволяє реалізувати потенціали.

У галузі мистецької педагогіки накопичений значний досвід щодо формування умінь, навичок і здібностей, що сприяють професійно-творчому розвитку майбутніх бакалаврів музичного мистецтва. На думку таких учених, як: В. Лабунець [3], Л. Ковальова, Г. Тарасенко [4], залучення студентів до творчої концертно-виконавської діяльності допомагає їм демонструвати, розвивати і реалізовувати власну творчу індивідуальність, діагностувати сформованість виконавської компетентності та визначати особистісні професійно значущі цілі та цінності.

Мета статті – надати характеристику концертно-виконавської діяльності з позиції важливої умови професійно-творчого розвитку майбутніх бакалаврів музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Необхідною частиною формування професійно-творчих здібностей майбутніх фахівців є практика спілкування з художніми цінностями та навчання мистецької творчості в різних її формах. Унаслідок безпосереднього контакту з творами мистецтва формується художній смак, розвиваються творчі потреби, активізується діяльність, розширюються горизонти пізнання та художнього сприйняття.

У процесі навчання майбутніх бакалаврів музичного мистецтва, формування їхніх професійно-творчих здібностей та виконавського рівня відбувається найбільш концентровано в умовах публічних виступів, які надають студентам унікальну можливість визначити та проявити свій художньо-творчий потенціал. Широкий спектр відкритих виступів забезпечує майбутнім музикантам досвід набуття такої важливої основи професіоналізму,

як виступ перед публікою. Публічні виступи є особливою формою музичної діяльності, що допомагає розкрити музичні здібності, динаміку розвитку студентів, виховує сценічну витримку, творчу уяву, емоційну чуйність і артистизм.

Музично-виконавська діяльність передбачає також вольову саморегуляцію музиканта, засновану на об'єктивному контролі власних дій та гнучкому коригуванні їх за потреби. У процесі практичної музичної діяльності формується індивідуальна музична культура, яка включає музично-естетичну свідомість, музичні знання, вміння та навички. Концертні виступи, фестивалі, конкурси та інші форми виконавської діяльності розширюють межі звичного, пробуджують ініціативу студентів, розвивають здатність сприймати художньо-естетичні цінності музичного мистецтва.

Розглянемо специфіку підготовки та особливості концертно-виконавської діяльності майбутніх бакалаврів музичного мистецтва. До публічних виступів відносяться всі форми виконання в присутності одного або декількох слухачів, тому кожен студент бере участь у таких заходах під час академічних концертів, іспитів, заліків, кафедральних прослуховувань, фестивалів, конкурсів тощо. Ці виступи безперечно приносять користь, оскільки виконують не тільки пізнавальну, але й виховну функцію. Вони пробуджують у студентів інтелектуальну, вольову й емоційну енергію, дух змагання, формують характер і низку життєво важливих якостей.

Психологічна підготовка не завжди дозволяє виконавцю успішно реалізувати свої творчі задуми в умовах стресу від виступу перед аудиторією. Відсутність у більшості студентів знань про методи і прийоми підготовки до публічних виступів перешкоджає систематичному розвитку їх професійної майстерності та успішній творчій реалізації в мистецтві виконання, а в результаті – гальмується професійно-творчий розвиток майбутніх бакалаврів музичного мистецтва.

Часто виступи перед публікою стають справжнім випробуванням на міцність навіть для концертуючих музикантів, не кажучи вже про студентів, дії

яких ретельно відстежуються і оцінюються іншими. Психологічний стан виконавця, його сприйняття життєвих явищ, мистецтва, розуміння музичних творів, творчі уявлення та переживання – це найбільш важкодоступні аспекти внутрішнього світу артистичної особистості.

У зв'язку з цим для початківця-артиста необхідно оволодіти механізмами саморегуляції та самоконтролю, виконавською волею, що, своєю чергою, є основою сценічної культури. Самореалізація майбутніх бакалаврів музичного мистецтва під час відкритих публічних виступів, вільних від академічних обмежень (концерти класу, кафедральні концерти, тематичні музичні вечори, просвітницькі концерти в школах, музеях), підвищує ефективність художньо-освітнього процесу. Багатьох приваблює урочиста форма проведення таких заходів, святкова атмосфера, можливість виступити на відкритому концерті та виконати репертуар, який через різні причини не завжди можна представити на офіційних виступах. Крім того, такі виступи сприяють підвищенню дисципліни та відповідальності серед самих учасників.

Спеціальна спрямованість таких виступів створює сприятливе середовище для розвитку в майбутніх бакалаврів музичного мистецтва необхідних навичок художньо-естетичного сприйняття та формування в них духовної, музичної та виконавської культури. Колективна творчість на подібних концертах допомагає знизити напруження та тривожність, сприяючи виявленню творчого потенціалу учасників у спільній діяльності та створюючи атмосферу інтелектуального й творчого співробітництва.

Широкого поширення набула форма концертів, що супроводжуються бесідами самих виконавців. Користь концертів-бесід є беззаперечною. Такі заходи проходять особливо жваво, в атмосфері радісного емоційного піднесення. Концерти-бесіди дозволяють майбутнім бакалаврам музичного мистецтва поповнити й узагальнити свої знання, стимулюють фантазію та уяву, а також запобігають надмірному зосередженню на професійній «технології». Словесні пояснення виконують пізнавальну функцію і служать емоційною підготовкою до сприйняття музики. Вони здатні викликати у слухачів більш

жвавий відгук на виконувані твори. Така форма популяризації музики сприяє кращому її розумінню, розвиваючи естетичне чуття та суттєво допомагаючи у вирішенні комплексних завдань ідейно-морального, художньо-естетичного виховання та професійного навчання.

Для ефективного професійно-творчого розвитку майбутніх бакалаврів музичного мистецтва та формування в них музично-естетичної культури концерти повинні відповідати таким дидактичним вимогам:

- змістовність музичного матеріалу, його емоційність та різноманітність;
- цілеспрямований підбір музичного матеріалу залежно від цілей художньо-естетичного виховання;
- поєднання колективного та індивідуального виконання;
- нерозривність освітніх і виховних завдань, що виражається в доборі відповідного музичного репертуару.

Висновки. Таким чином, концертно-виконавська діяльність є органічною частиною системи музично-естетичного виховання та професійно-творчого розвитку майбутніх бакалаврів музичного мистецтва. Засвоєння та трансляція цінностей музичного мистецтва у процесі концертно-виконавської діяльності сприяє розвитку у виконавців і слухачів навичок сприйняття музики та її оцінки в художньому аспекті, що, безсумнівно, є важливим засобом формування музично-естетичної культури майбутніх професіоналів.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Виховання особистості. Київ : Либідь, 2008. 272 с.
2. Зязюн І. Естетичні засади розвитку особистості. *Теоретичні та методичні засади неперервної мистецької освіти : зб. матеріалів науково-методологічного семінару.* Чернівці, 2007. С. 11-12.
3. Лабунець В. М. Концептуальна модель інноваційної інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музики. *Педагогічна освіта : теорія і практика : зб. наук. праць.* Кам'янець-

Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Вип. 21(2-2016). Ч. 2. С. 64-71.

4. Тарасенко Г. С., Ковальова Л. О. Інструментально-виконавська підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва: діалог традиційної методики та освітньої інноватики. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training : Methodology Theory Experience Problems*. 2018. № 50. С. 373-379. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/5007> (дата звернення: 16.10.2024).

5. Camus A. *Le Mythe de Sisyphe*. Paris: Editions Gallimard, 1999. 125 p. URL: <https://www.anthropomada.com/bibliotheque/CAMUS-Le-mythe-de-sisyphe.pdf> (дата звернення: 16.10.2024).

6. Maslow A. H. *Toward a psychology of being*. New York : J. Wiley & Sons, 1998. 320 p.

7. Rogers C. R. Some Thoughts Regarding the Current Philosophy of the Behavioral Sciences. *Journal of Humanistic Psychology*, 1965. № 5(2). P. 182-194. <https://doi.org/10.1177/002216786500500207>

8. Sartre J.-P. *L'Être et le Néant. Essai d'ontologie phénoménologique*. Paris : Gallimard, 1976. 70 p. URL: <https://www.bard.edu/library/arendt/pdfs/Sartre-Neant.pdf> (дата звернення: 16.10.2024).